

A Review of the Dimensions of Autonomy in Universities and Higher Education Institutions in Iran and Worldwide

Sajjad Ebrahimi¹, Mohammad Reza Yazdankhahfard², Amir Sadeghi^{3*}

1. Ph.D. candidate in nursing, Student Research Center, Hamadan University of Medical Science, Hamadan, Iran. ORCID: 0000-0003-4491-5424

2. Assistance Professor, Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Bushehr University of Medical Sciences, Bushehr, Iran. Orcid:0000-0003-4153-6613

3. Associate Professor, Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran. Orcid: 0000-0002-9300-1066

***Corresponding Author:** Amir Sadeghi, Associate Professor, Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran Email: sadeghi@umsha.ac.ir

Received: 27 Sep 2024

Revised: 16 Nov 2024

Accepted: 16 Nov 2024

Abstract

Introduction: Higher education plays a strategic role in addressing the challenges of the 21st century and achieving academic quality and educational equity is not feasible without university autonomy. This study examines the dimensions of autonomy in universities and higher education institutions.

Methods: This review study utilized English sources from databases including PubMed, Scopus, ScienceDirect, and Web of Science, as well as Persian sources from Magiran, SID, and IranDoc. Initially, 43 studies were identified, and after preliminary review and screening, 9 relevant articles related to the autonomy of universities and higher education institutions published between 2010 and 2023 were selected based on logical criteria for final analysis. The English keywords included University Autonomy, Institutional Autonomy, Higher Education Independence, and Institutional Independence.

Results: Organizational, financial, educational, and human resource dimensions significantly influence the autonomy of universities. In Iran, the excessive concentration of government authority has led to a considerable reduction in the autonomy of public universities. At the same time, developed countries have fostered greater independence for their universities, facilitating external participation and enhancing educational and research quality.

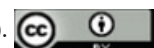
Conclusion: Attention to all dimensions of autonomy is essential, and government oversight should be limited to preventing deviations in the scientific production process.

Keywords: Autonomy, Independence, Institutional Higher Education, University

How to cite this article: Ebrahimi S, Yazdankhahfard MR, Sadeghi A. A Review of the Dimensions of Autonomy in Universities and Higher Education Institutions in Iran and Worldwide . Journal of Nursing Education (JNE).May 2020.p65-77(in Persian)

ISSN/ © 2022 The Authors. Published by Iranian Nursing Association.

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

بررسی مروری ابعاد استقلال در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در ایران و جهان

سجاد ابراهیمی^۱، محمدرضا یزدانخواه فرد^۲، امیر صادقی^{۳*}

۱- دانشجوی دکتری تخصصی پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۳-۴۴۹۱-۵۴۲۴
 ۲- استادیار، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۳-۴۱۵۳-۶۶۱۳
 ۳- دانشیار، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران ORCID: ۰۰۰۰-۰۰۰۲-۹۳۰۰-۱۰۶۶

*نویسنده مسئول: امیر صادقی، دانشیار، گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

ایمیل: sadeghi@umsha.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۸/۲۶

تاریخ بازبینی: ۱۴۰۳/۸/۲۶

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۷/۶

چکیده

مقدمه: آموزش عالی نقش استراتژیک در مقابله با چالش‌های قرن ۲۱ دارد و دستیابی به کیفیت علمی و عدالت آموزشی بدون استقلال دانشگاه امکان‌پذیر نیست. این مطالعه با بررسی ابعاد استقلال در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی انجام شده است.

روش کار: این مطالعه مروری با استفاده از منابع انگلیسی از پایگاه‌های PubMed، Scopus، ScienceDirect، Web of Science و منابع فارسی از پایگاه‌های Magiran و SID و IranDoc انجام شد. ابتدا ۴۳ مطالعه شناسایی شد که پس از بررسی اولیه و غربال‌گری، ۹ مقاله مرتبط با موضوع استقلال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۳ انتخاب و بر اساس معیارهای منطقی انتخاب و مورد تحلیل نهایی قرار گرفت. کلیدواژه‌های انگلیسی شامل University Autonomy, Institutional Autonomy, Higher Education Independence, Institutional Independence و فارسی شامل خودمختاری دانشگاه، خودمختاری نهادی، استقلال مؤسسات آموزش عالی، استقلال نهادی بودند.

یافته‌ها: ابعاد سازمانی، مالی، آموزشی و منابع انسانی تأثیر بسزایی بر استقلال دانشگاه‌ها دارند. در ایران، تمرکز زیاد دولت منجر به کاهش قابل توجه استقلال دانشگاه‌های دولتی شده است، در حالی که کشورهای توسعه‌یافته با اعطای استقلال بیشتر به دانشگاه‌ها، زمینه را برای مشارکت نهادهای خارجی و بهبود کیفیت آموزشی و پژوهشی فراهم کرده‌اند.

نتیجه‌گیری: توجه به تمام ابعاد استقلال ضروری است و نظارت دولتی باید در حد پیشگیری از انحراف در فرآیند تولید علم محدود شود.

کلیدواژه‌ها: خودمختاری، استقلال، مؤسسات آموزش عالی، دانشگاه

مقدمه

بدون شک، رونق و شکوفایی هر نظامی به سیستم آموزشی آن پیوند خورده است. آموزش عالی به عنوان زیرساختی محوری، نقشی مؤثر در پویایی جامعه ایفا کرده و موظف به هدایت آگاهانه و هدفمند آن می‌باشد [۱]. از این رو، آموزش عالی به عنوان نهادی مدرن، وظایفی دارد که شامل آموزش، پژوهش، تولید علم و ارائه خدمات است [۲، ۱]. دانشگاه‌ها از طریق تحقیقات با کیفیت و انتشار دانش، نقش مهمی در بهبود سرمایه انسانی و توسعه اقتصادی-اجتماعی جوامع دارند [۳-۵]. آموزش عالی به عنوان ابزاری استراتژیک برای رویارویی دولت‌ها با چالش‌های قرن بیست و یکم مطرح می‌شود که نشان‌دهنده جایگاه برجسته مؤسسات آموزش عالی به عنوان بخش محوری در پرورش نیروی انسانی و توسعه جوامع است [۶، ۷].

در دهه‌های اخیر، به دلایل مختلف از جمله افزایش تقاضا برای آموزش عالی و آگاهی از نقش آن در رشد اقتصادی، دولت‌ها تشویق شده‌اند تا به دانشگاه‌ها استقلال بیشتری اعطا کنند و به اداره اثربخش مؤسسات آموزش عالی اهمیت بیشتری دهند [۸]. استقلال دانشگاه، امری نسبی است که از یک سو به جایگاه منحصر به فرد، نحوه اداره علمی، شخصیت حقوقی مستقل آن و ضرورت تأمین کمک‌های مالی از دولت توجه دارد و از سوی دیگر بر هماهنگی سیاست‌های آموزشی، پژوهشی و تربیت نیروی انسانی مورد نیاز برنامه‌های توسعه کشور تأکید دارد [۹].

مطالعات متعددی به بررسی مبانی اساسی اصلاحات مرتبط با ابعاد استقلال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی پرداخته‌اند. این تحقیقات نشان می‌دهند که استقلال دانشگاه‌ها در سطوح مختلف سازمانی، مالی و آموزشی به بهبود عملکرد این نهادها منجر می‌شود و اهمیت اساسی در ارتقای کیفیت آموزش و پژوهش دارد [۱۰، ۱۱]. در برخی کشورها، اصلاحات انجام شده در راستای افزایش خودمختاری دانشگاه‌ها باعث ایجاد فرصت‌های بیشتر برای توسعه نوآوری و مشارکت مؤثر در توسعه علمی شده است [۱۲]. با توجه به شرایط خاص نظام آموزش عالی ایران، بررسی استقلال دانشگاه‌ها و مقایسه آن با نظام‌های توسعه‌یافته حائز اهمیت است. تحقیقات پیشین نشان می‌دهند که تمرکز دولتی بیش از حد بر دانشگاه‌ها در ایران مانعی برای تحقق کامل استقلال این نهادها به شمار می‌آید [۱۳].

سجاد ابراهیمی و همکاران

در کشورهای توسعه‌یافته، خودمختاری دانشگاه‌ها به نحوی سازمان‌دهی شده است که با حفظ نظارت دولتی، مشارکت نهادهای غیر دولتی و بین‌المللی نیز تسهیل شود [۱۴]. مطالعات مختلف به بررسی ابعاد و چالش‌های استقلال دانشگاه‌ها در سطح جهانی پرداخته‌اند و نشان داده‌اند که استقلال در تصمیم‌گیری‌های آموزشی و مالی تأثیر مهمی بر بهبود عملکرد و ارتقای کیفیت دانشگاه‌ها دارد. تحقیقات همچنین تأیید می‌کنند که استقلال دانشگاه‌ها نقش حیاتی در توسعه علمی و اقتصادی کشورها ایفا می‌کند، به طوری که خودمختاری بیشتر منجر به افزایش بهره‌وری پژوهشی و مشارکت در نوآوری‌های علمی شده است [۱۵-۱۸].

بنابراین، این مطالعه مروری به بررسی ابعاد مختلف استقلال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی می‌پردازد و اهمیت هر یک از این ابعاد را در ارتقای کیفیت علمی و عدالت آموزشی در نظام آموزش عالی ایران و سایر کشورها روشن می‌کند. توجه به این ابعاد نه تنها برای محققان و پژوهشگران، بلکه برای سیاست‌گذاران و مسئولان نظام آموزشی کشورها نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

روش کار

این مطالعه مروری با جستجو در پایگاه‌های داده انجام شد و مقالات مرتبط با استقلال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، اعم از دولتی و غیردولتی، را شامل می‌شود. برای شناسایی مطالعات، از کلیدواژه‌های “University Autonomy”، “Higher Education Institutional Autonomy”، “Academic Autonomy” و «استقلال دانشگاه» و «خودمختاری مؤسسات آموزش عالی» استفاده گردید. این مطالعه مروری با استفاده از منابع انگلیسی از پایگاه‌های PubMed، ScienceDirect، Web of Science (WOS) و فارسی از پایگاه‌های Magiran و SID و IranDoc انجام شد.

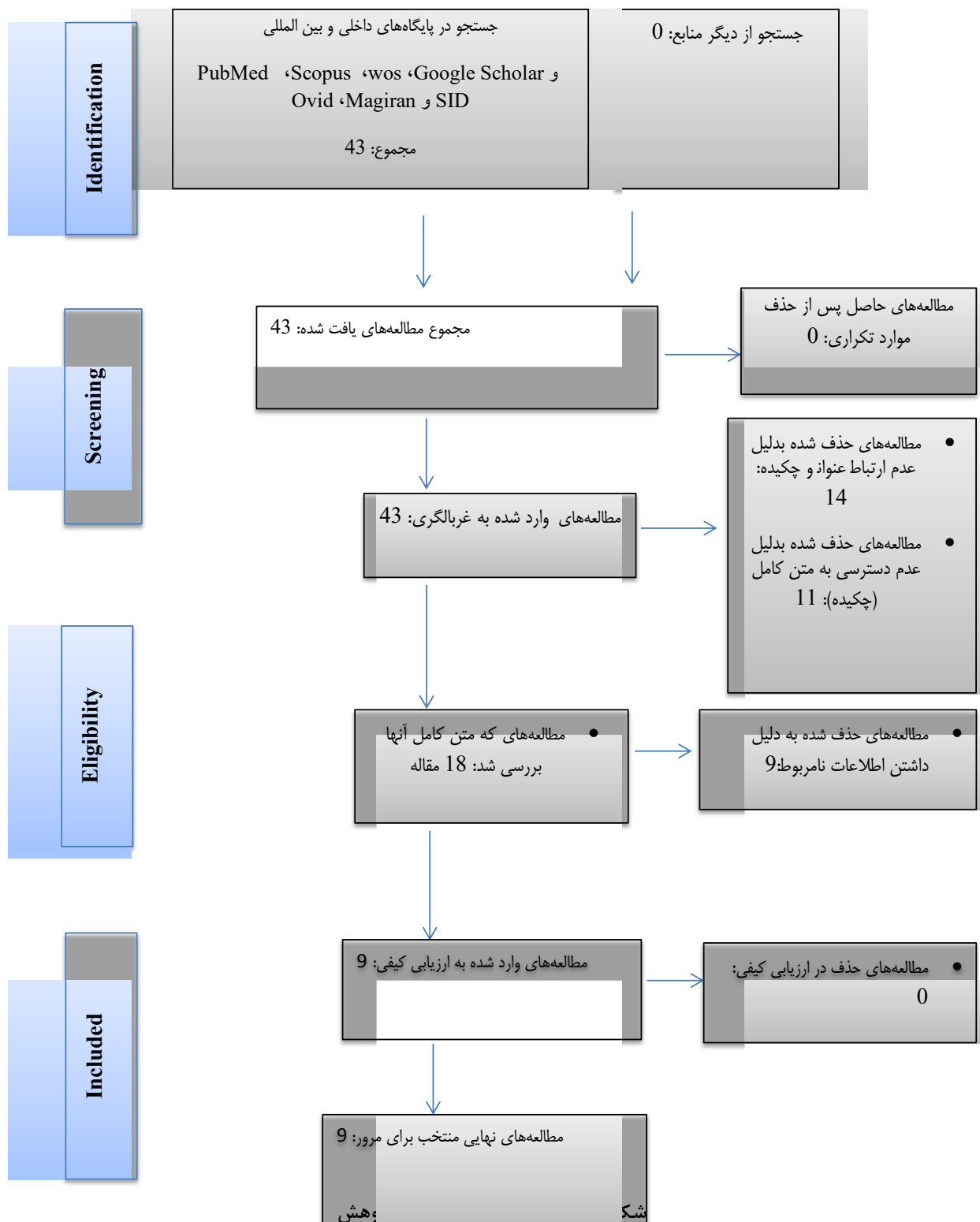
جستجو در پایگاه‌های داده غیر فارسی شامل PubMed، Scopus، ScienceDirect، Web of Science (WOS) انجام شد. همچنین، پایگاه‌های داده فارسی شامل Magiran و SID و IranDoc مورد بررسی قرار گرفتند. از میان ۴۳ مطالعه اولیه شناسایی شده، ۹ مقاله بر اساس معیارهای ورود و خروج مشخص انتخاب شدند. معیارهای ورود شامل مقالاتی بود که به تحلیل ابعاد مختلف استقلال دانشگاه‌ها

مطالعات با دسترسی محدود به متن کامل بودند. در نهایت، پس از بررسی چکیده‌ها و متون کامل، ۹ مقاله برای تحلیل نهایی انتخاب شدند

(سازمانی، مالی، آموزشی، منابع انسانی) پرداخته و در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۳ منتشر شده‌اند. معیارهای خروج نیز شامل مقالاتی بود که به سیاست‌گذاری عمومی در آموزش عالی بدون تمرکز بر استقلال پرداخته، مقالات تکراری و

جدول ۱. راهبردهای جستجو در پایگاه داده

ویژگی	پایگاه داده
پایگاه داده	خارجی: Web of Science (WOS)، ScienceDirect، Scopus، PubMed داخلی: IranDoc و Magiran، SID
کلید واژه‌های جستجو انگلیسی	“University Autonomy”، “Institutional Autonomy”، “Higher Education” :“Autonomy”
کلید واژه‌های جستجو فارسی	استقلال دانشگاه، خودمختاری مؤسسات آموزش عالی
مفهوم مورد توجه	استقلال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی
نوع مطالعات مورد بررسی	کیفی، کمی
استراتژی جستجو	جستجو با ترکیب کلیدواژه‌ها در عناوین و چکیده‌ها؛ استفاده از فیلترهای مربوط به تاریخ و نوع مقاله

شکل ۱. فرآیند ورود مطالعات به پژوهش

یافته‌ها

در پژوهش حاضر، ۹ مقاله مورد بررسی قرار گرفتند که شامل دو مقاله به زبان فارسی و هفت مقاله به زبان انگلیسی بودند. رویکرد مقالات مورد استفاده شامل طیفی

از روش‌های کیفی و کمی است. تمرکز این مطالعات بر بررسی ابعاد استقلال دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در ایران و جهان بوده است، که مقالات مورد استفاده و نتایج آن‌ها در جدول شماره ۲ ذکر شده است.

جدول ۲. خلاصه نتایج مطالعات مقالات

نویسنده	عنوان	کشور	سال	نتایج مطالعات
Kohtamäki V et al &	تفکیک مبتنی بر استقلال برای رقابت میان دانشگاه‌های فنلاند: درک‌های رهبران	فنلاند	۲۰۲۲	اصلاح استقلال مالی در فنلاند به دانشگاه‌های بنیاد محور و دانشگاه‌های عمومی این امکان را می‌دهد که مستقل تر و رقابتی تر شوند. رهبران دانشگاه‌ها برای دستیابی به استقلال مالی به مشروعیت، قدرت و منافع مالی توجه دارند و استراتژی‌های مختلفی را برای مدیریت وابستگی به منابع به کار می‌برند.
MERLUȘCĂ SI & et al	روندهای بین‌المللی استقلال دانشگاهی در سیستم آموزش عالی رومانی	رومانی	۲۰۲۱	این مقاله استقلال دانشگاهی را در سیستم آموزش عالی رومانی بررسی می‌کند و بر اساس چهار بعد اصلی انجمن دانشگاه‌های اروپایی، از جمله استقلال نیروی انسانی، سازمانی، علمی و مالی، تجزیه و تحلیل می‌کند.
Cheshme Yad et al &	تدوین مدل دانشگاه نسل چهارم برای دانشگاه‌های ایران.	ایران	۲۰۲۱	نتایج نشان داد که دانشگاه مستقل به‌عنوان پدیده مرکزی و عواملی مانند رهبری مسئول و توسعه مهارت‌های حرفه‌ای به‌عنوان استراتژی‌های عملی شناسایی شدند. این مؤلفه‌ها منجر به توسعه منطقه‌ای و رشد جامعه محلی و ملی در زمینه‌های مختلف می‌شوند.
& Demirel E et al	استقلال در مقابل استانداردسازی برای برنامه‌های آکادمیک دانشگاهی	ترکیه	۲۰۲۰	استقلال دانشگاه در چهار بعد سازمانی، مالی، منابع انسانی و آموزشی تعریف می‌شود که به هم مرتبطاند و باید به طور جامع بررسی شوند.
Fındıklı B & et al	تأملاتی درباره مشکلات آزادی علمی و استقلال دانشگاه در ترکیه	ترکیه	۲۰۲۰	مقاله نشان می‌دهد که روابط میان مؤسسات آموزش عالی و قدرت سیاسی در ترکیه، دلیل اصلی محدودیت‌های آزادی علمی و استقلال دانشگاهی در این کشور است.
Jalali & et al	توضیح معیارهای مطلوب استقلال علمی و تأثیرات آن بر آموزش عالی ایران از منظر حقوقی: مدیریت و برنامه‌ریزی در سیستم‌های آموزشی	ایران	۲۰۲۰	نتایج نشان داد که معیارهای مطلوب استقلال علمی شامل استقلال ساختاری، محتوایی، مالی و پاسخگویی است. همچنین، چابکی دانشگاه‌ها و پیشرفت‌های علمی به عنوان اثرات مثبت و عدم آمادگی برای استقلال به عنوان اثر منفی در آموزش عالی شناسایی شد.
Olorunsola EO & et al	کاهش استقلال: دام مدیریت آموزشی در دانشگاه‌های نیجریه. مجله بین‌المللی مدیریت آموزشی و مطالعات سیاست‌گذاری.	نیجریه	۲۰۱۸	این مطالعه تأثیر استقلال دانشگاه بر مدیریت دانشگاه‌ها در نیجریه را بررسی کرد و نشان داد که استقلال بالا در چهار بعد (سازمانی، مالی، نیروی انسانی و علمی) با مدیریت دانشگاه‌ها رابطه معناداری دارد. حفظ استقلال می‌تواند به بهبود بهره‌وری و کاهش تنش‌ها کمک کند.
& Rubens A et al	بررسی چالش‌های مؤسسات آموزش عالی (HEIs) در راستای تحقق مأموریت سوم خود در زمینه توسعه اقتصادی	ایالات متحده	۲۰۱۷	نتایج مطالعه نشان می‌دهد که دانشگاه‌ها با چالش‌های متعددی در راستای تحقق مأموریت سوم خود در توسعه اقتصادی مواجه‌اند، و تغییرات سیاستی و تأمین منابع مناسب برای حمایت از فعالیت‌های کارآفرینی و توسعه اقتصادی ضروری است.
Nguyen T & et al	توسعه ظرفیت مدیریت منابع انسانی برای پژوهش دانشگاهی: مطالعه موردی چهار دانشگاه برتر ویتنام	ویتنام	۲۰۱۶	مطالعه نشان داد که سیاست‌های منابع انسانی چهار دانشگاه برتر ویتنام برای تقویت پژوهش ناکافی است و برای تبدیل شدن به دانشگاه‌های پژوهش‌محور و مستقل نیاز به استراتژی‌های بلندمدت و حمایت بیشتر دولت دارند.

دانشگاه، توانایی تصمیم‌گیری ساختاری و ایجاد شخصیت حقوقی است، که نشان داد محدودیت‌هایی برای استقلال کامل دانشگاه‌ها در اروپا وجود دارد و ظرفیت مالکیت دانشگاه‌ها بر ساختمان‌ها عمدتاً نمادین است و واقعی نیست [۲۰]. Merlusca در مطالعه‌ای در سال ۲۰۲۱، استقلال سازمانی به عنوان ظرفیت دانشگاه برای تصمیم‌گیری در مسائل داخلی تعریف شده و سیستم آموزش عالی رومانی با هفت شاخص انجمن دانشگاه‌های اروپا بررسی شده است. انتخاب رئیس دانشگاه با رای مخفی اساتید و دانشجویان انجام می‌شود، اما تأیید آن به عهده (The Minister of Education) است، که این وضعیت با کشورهایی که اعتبارسنجی خارجی ندارند متفاوت است و دیدی روشن از استقلال سازمانی در رومانی ارائه می‌دهد [۲۵]. Aithal و همکاران در سال ۲۰۱۹ بیان کردند که پیامدهای استقلال برای دانشگاه‌های دولتی و خصوصی متفاوت است؛ دانشگاه‌های دولتی با چالش‌هایی مانند سوءاستفاده از قدرت، فساد و کمبود بودجه مواجه‌اند که مانع استقلال کامل آنها می‌شود، در حالی که دانشگاه‌های خصوصی با استقلال بیشتر، در توسعه زیرساخت‌ها و جمع‌آوری منابع فعال‌تر عمل می‌کنند [۲۶]. بر اساس مطالعات انجام شده در ایران، استقلال سازمانی به عنوان مهم‌ترین بعد استقلال دانشگاهی شناخته می‌شود. این موضوع ناشی از تمرکزگرایی در نظام آموزش عالی کشور است، زیرا بسیاری از قوانین و مقررات حاکم بر این نظام با ساختار متمرکز اداری هماهنگ بوده و فضایی برای اجرای قوانین مربوط به استقلال دانشگاهی، به ویژه در برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه، ایجاد نمی‌کنند [۱۸]. در آموزش عالی ایران، انتخاب رئیس دانشگاه توسط وزیر علوم یا وزیر بهداشت انجام می‌شود و سپس توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی تأیید می‌گردد، که نشان می‌دهد دانشگاه‌ها در این انتخاب نقش مستقیم ندارند. در عوض، انتخاب روسای دانشکده‌ها با نظر و رأی‌گیری از اعضای هیئت علمی و تأیید رئیس دانشگاه صورت می‌گیرد. بنابراین، هرچند مشارکت اعضای هیئت علمی در سطوح مدیریتی وجود دارد، دخالت در انتخاب رئیس دانشگاه کمتر محسوس است و نیاز به استقلال مدیریتی هنوز از دغدغه‌های اصلی دانشگاهیان است [۲۷]. در بحث استقلال دانشگاه‌ها، انتظار می‌رود که برنامه‌ها

در دهه‌های اخیر، دولت‌ها به دلایل متعددی از جمله عدالت آموزشی و توسعه اقتصادی، به دانشگاه‌ها استقلال بیشتری اعطا کرده‌اند [۱۸، ۱۹]. با افزایش تقاضا برای آموزش عالی و درک بیشتر دولت‌ها از نقش آن در توسعه اقتصادی، اهمیت مدیریت اثربخش نظام‌های آموزشی و استقلال دانشگاه‌ها به طور فزاینده‌ای افزایش یافته است [۲۰]. استقلال دانشگاه به بهبود کیفیت خدمات و افزایش پاسخگویی درونی و بیرونی کمک می‌کند، به طوری که پاسخگویی درونی به رسالت و فرهنگ سازمانی و پاسخگویی بیرونی به نیازهای جامعه و بازار کار مربوط می‌شود. این امر باعث تقویت مسئولیت اجتماعی دانشگاه نیز می‌گردد [۲۱].

انجمن دانشگاه‌های اروپا^۱ (EUA) از سال ۲۰۰۷، داده‌هایی درباره استقلال دانشگاه‌ها در چهار بعد سازمانی، مالی، کارکنان و دانشگاهی جمع‌آوری کرده و بیش از ۳۰ شاخص برای مقایسه این استقلال ارائه داده است. این شاخص‌ها به سیاست‌گذاری و اصلاحات در کشورهای مختلف کمک کرده و به معیارهایی برای تعیین دانشگاه‌های مدرن تبدیل شده‌اند [۲۲، ۲۳].

استقلال سازمانی

استقلال سازمانی به عنوان یکی از ابعاد کلیدی استقلال در دانشگاه‌ها، به این نهادها امکان می‌دهد درباره انتخاب و عزل رئیس، مدت تصدی، و عضویت اعضای خارجی در نهادهای حاکمیتی تصمیم‌گیری کنند و ظرفیت ایجاد نهادهای حقوقی را داشته باشند. Turcan و همکاران (۲۰۲۱) این موارد را معیارهای ارزیابی استقلال سازمانی می‌دانند [۲۳]. مطالعه Ghoraishi و همکاران (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که انتخاب مدیر پردیس‌های بین‌المللی وابسته به مدیریت مرکزی دانشگاه است و فاقد شفافیت لازم می‌باشد، به طوری که این پردیس‌ها در ایران استقلالی در تعیین ساختار آکادمیک ندارند و دانشجویان برای امور اداری و آموزشی به دانشگاه مادر مراجعه می‌کنند [۲۴].

Michavila در مطالعه‌ای در سال ۲۰۱۸، استقلال سازمانی به توانایی دانشگاه‌ها در طراحی و اصلاح ساختار خود و انتخاب ارگان‌های حاکمیتی اشاره دارد. او هشت شاخص برای این استقلال تعیین کرد، شامل رویه انتخاب رئیس اجرایی، معیارهای لازم برای انتخاب او، ابعاد کاری، تعیین مدت زمان ریاست، گنجاندن و انتخاب اعضای خارجی در نهادهای دولتی

و سیاست‌گذاری‌ها علمی و تخصصی باشند و تحت تأثیر تحولات سیاسی قرار نگیرند. با این حال، در ایران، تغییر حاکمیت قوه مجریه تأثیر مستقیمی بر اداره دانشگاه‌ها دارد و به دلیل دلایل مختلف، ترکیب مدیران دانشگاه‌ها دستخوش تغییر می‌شود [۲۸].

استقلال مالی

استقلال مالی به عنوان یکی از ابعاد حیاتی استقلال در دانشگاه‌ها، نقش کلیدی در توانمندسازی این نهادها ایفا می‌کند. شاخص‌های استقلال مالی که توسط «انجمن دانشگاه‌های اروپا» تعیین شده، شامل بودجه عمومی، نگهداری مازاد، امکان قرض‌گیری، مالکیت ساختمان، و دریافت شهریه از دانشجویان است. این استقلال به دانشگاه‌ها اجازه می‌دهد استراتژی‌های انعطاف‌پذیرتری در زمینه‌های زیرساخت، فناوری و منابع انسانی ایجاد کنند و به‌طور کلی استقلال مالی، مدیریتی، استخدامی و دانشگاهی را تقویت می‌کند [۲۹، ۲۲]. سطح بالای استقلال مالی به مؤسسه اجازه می‌دهد تا در مورد تعداد کارکنان و سطح پاداش تصمیم‌گیری نماید، که با سطح استقلال پرسنل، یعنی استخدام و فرصت‌های شغلی مرتبط است [۳۰]. Curaj A در کتاب «منطقه آموزش عالی اروپا: چالش‌های یک دهه اخیر» بیان می‌کند که استقلال مالی به دانشگاه‌ها انعطاف در مدیریت وجوه عمومی و فرایندهای مالی را می‌دهد و شاخصی مهم برای کارایی سازمانی و تخصیص داخلی بودجه عمومی است [۳۱]. Kohtamaki در مطالعه خود در سال ۲۰۲۲ اظهار می‌دارد که استقلال مالی به مدیران سطح دانشگاه اعطا می‌شود تا دانشگاه‌ها را تشویق کنند تا به محیط‌ها و جوامع رقابتی و در حال تغییر پاسخ دهند [۳۲]. این استقلال مستلزم آن است که دانشگاه‌ها با در نظر گرفتن برنامه استراتژیک منسجم‌تر، مدیریت بهتر و کارآفرینی مالی، از نظر آموزشی سازنده و نوآور شوند [۳۳]. ویژگی‌های پویای استقلال مالی در آموزش عالی شامل آگاهی مداوم از محیط و عناصر داخلی است که به دانشگاه‌ها امکان می‌دهد تحولات محیطی را شناسایی کرده و تغییرات لازم را اعمال کنند. در محیط‌های با استقلال مالی نابرابر، ساختارهای رقابتی و منابع موجود بر استقلال مالی تأثیر دارند. همچنین، استقلال دانشگاه‌ها در برخی کشورها با تاریخ و فرهنگ خاص، تحت تأثیر

روابط قدرت است. با وجود چارچوب‌های جدید، دانشگاه‌ها همچنان به بودجه دولتی وابسته‌اند، زیرا سنت‌ها و تاریخ سیاسی-اداری بر مدیریت آن‌ها اثر می‌گذارد [۳۲، ۳۴]. در ایران، دولت تأمین‌کننده اصلی منابع مالی دانشگاه‌های دولتی است و این موضوع منجر به نظارت و کنترل قابل‌توجه دولت بر این دانشگاه‌ها می‌شود. بنابراین، استقلال مالی به‌عنوان پیش‌شرطی برای استقلال در سایر حوزه‌ها محسوب می‌شود. تا زمانی که دانشگاه‌های دولتی به بودجه عمومی وابسته باشند، نمی‌توان انتظار استقلال کامل آن‌ها را داشت. با این حال، این وضعیت در مورد دانشگاه‌های غیردولتی مانند دانشگاه آزاد، غیرانتفاعی و پیام نور متفاوت است. این دانشگاه‌ها به منابع مالی دولتی وابستگی کمتری داشته یا به‌کلی مستقل از بودجه عمومی فعالیت می‌کنند [۱۸، ۳۵].

استقلال تحصیلی

استقلال تحصیلی به عنوان یکی از ابعاد بنیادین در ساختار دانشگاه‌ها، از دانشگاه‌های قرون وسطایی غرب اروپا نشأت گرفته و همچنان اصل کلیدی در روابط بین دانشگاه و دولت به شمار می‌رود. برای حفظ این استقلال، سازمان‌های میانی نظیر شورای تأمین مالی آموزش عالی بریتانیا و انجمن دانشگاه‌های آمریکا تأسیس شده‌اند و نقش تسهیل‌کننده‌ای بین دانشگاه‌ها و دولت‌ها ایفا می‌کنند [۱۴]. Demirel و همکاران در سال ۲۰۲۰ شاخص‌های استقلال تحصیلی را شامل تصمیم‌گیری درباره تعداد دانشجویان، انتخاب دانشجویان، معرفی و خاتمه برنامه‌ها، انتخاب زبان آموزشی و طراحی مکانیسم‌های تضمین کیفیت معرفی کرده است [۱۱]. این عناصر به عنوان بخش‌های اصلی استقلال دانشگاهی، به دانشگاه‌ها امکان مدیریت آزادانه محتوای آموزشی و فرایندهای آکادمیک را می‌دهند [۳۶]. روند اصلاحات جهانی در آموزش عالی به شدت به استقلال تحصیلی وابسته است، که باید توسط دولت‌ها به رسمیت شناخته شود. در کشورهایی مانند ترکیه، این مفهوم بیشتر به آزادی کارکنان آموزشی و پژوهشی مرتبط است تا استقلال دانشگاه‌ها [۱۲]. دانشگاه‌های بریتانیا، فرانسه، آلمان و آمریکا با وجود تفاوت در ساختار، از درجات بالایی از استقلال تحصیلی برخوردارند و الگویی برای آموزش عالی جهانی محسوب می‌شوند. مدل بروکراتیک فرانسه

آزاد و پیام نور با اتکا به شهریه‌ها و منابع غیردولتی از استقلال مالی بیشتری برخوردارند [۲۷]. این وابستگی مالی به دولت باعث تحمیل سیاست‌های دولتی بر دانشگاه‌ها می‌شود که به نظر بسیاری از صاحب‌نظران، ضد استقلال دانشگاهی است [۲۷، ۶]. نگاه دولتمردان ایران به دانشگاه‌ها کاملاً مالکانه است و مسئولیت کیفیت مؤسسات آموزش عالی بر عهده دولت می‌باشد. بنابراین، دولت همواره دانشگاه‌ها را به عنوان زیرمجموعه‌ای از خود می‌بیند و مداخله در انتخاب اعضای هیئت امنای دانشگاه کاملاً مشهود است. این موضوع در دانشگاه‌های غیر دولتی نظیر دانشگاه آزاد، پیام نور، غیر انتفاعی و علمی کاربردی نیز صادق است؛ چرا که این دانشگاه‌ها به لحاظ ساختاری تحت کنترل دولت هستند و بخش خصوصی قدرتمندی در این زمینه شکل نگرفته است [۲۷]. از سال ۱۳۴۶، ترکیب هیئت امنای دانشگاه‌ها کاملاً دولتی و غیر منتخب بوده و مدیران به جای اینکه بر اساس شایستگی علمی منصوب شوند، غالباً بر اساس روابط سیاسی انتخاب می‌شوند. این وضعیت بر اداره دانشگاه‌ها تأثیر منفی دارد [۲۷، ۳۹]. در نتیجه، فقدان مشارکت اعضای هیئت علمی، غیر هیئت علمی و دانشجویان در انتخاب رئیس دانشگاه و اعضای هیئت امنای آن‌ها محسوس است و این موضوع موجب انتزاع دانشگاه‌ها از عرصه خصوصی و حضور حداکثری آن‌ها در فضای دولتی می‌شود [۲۷].

بحث

استقلال دانشگاه تأثیر بسزایی در گسترش جوامع و پیشرفت کشورها دارد و ابعاد مختلفی از جمله سازمانی، مالی، تحصیلی و منابع انسانی را در بر می‌گیرد که به هم مرتبط‌اند. با این حال، استقلال دانشگاه‌ها در ایران با چالش‌های متعددی روبرو است که باید مد نظر قرار گیرند. به دلیل سیستم متمرکز دولتی، استقلال دانشگاه‌های دولتی تحت تأثیر قرار گرفته و دیوان‌سالاری و رویکردهای سنتی مانع از تحقق آن می‌شود. در مقابل، دانشگاه‌های غیردولتی معمولاً استقلال بیشتری در زمینه‌های مالی و مدیریتی دارند. شواهد نشان می‌دهد که استقلال سازمانی مهم‌ترین بُعد استقلال دانشگاه‌ها در ایران است. مداخلات دولت در ساختار مدیریتی دانشگاه‌های دولتی، عدم رعایت قوانین و تغییرات قانونی، و الزامات پاسخگویی به دولت، فشارهای

بر آموزش حرفه‌ای تأکید دارد، در حالی که دانشگاه‌های آلمانی استقلال بیشتری در تحقیق و تدریس دارند اما به دولت وابسته‌اند [۱۳]. در آمریکا، استقلال تحصیلی برای تولید دانش و مداخلات سیاسی مسئولانه ضروری است [۱۴]. در ایران، نظام متمرکز آموزش عالی، دانشگاه‌ها را در مدیریت شاخص‌های استقلال تحصیلی محدود کرده است. تفاوت‌هایی بین وزارت علوم و وزارت بهداشت وجود دارد؛ وزارت بهداشت بر آموزش عملی و کیفیت بالاتر تمرکز دارد، در حالی که وزارت علوم بیشتر بر آموزش‌های تئوری متمرکز است، که ممکن است کیفیت و ارزشیابی را تحت تأثیر قرار دهد [۲۷، ۶].

استقلال منابع انسانی

استقلال کارکنان دانشگاهی در جذب نیرو و تصمیم‌گیری درباره حقوق و اخراج کارکنان به عنوان یکی دیگر از ابعاد کلیدی استقلال دانشگاه‌ها، حائز اهمیت است و شامل شاخص‌هایی چون استخدام، حقوق و اخراج اعضای هیئت علمی و کارکنان ارشد می‌باشد. در بسیاری از موارد، سیاست در انتصابات دانشگاهی تأثیرگذار است و اغلب به ارتباطات سیاسی وابسته است، به جای آنکه به شایستگی‌های فردی توجه شود [۳۷، ۳۸]. Kupriyanova و همکاران در سال ۲۰۲۰ نشان داده که که استقلال بالا، به کارایی بیشتر کمک می‌کند؛ اما برای تحقق آن، دو شرط اساسی وجود دارد: تأمین بودجه پایدار و مکانیسم‌های پاسخگویی شفاف [۳۸]. علیرغم تمایل به دانشگاه‌های پژوهش‌محور، بسیاری از دانشگاه‌های کشورهای در حال توسعه فاقد سیاست‌های منابع انسانی مؤثر هستند و برای تشویق به تحقیق، باید بسته‌های حقوقی، شاخص‌های ارزیابی عملکرد و برنامه‌های توسعه‌ای را بهبود بخشند و دولت‌ها بودجه تحقیقاتی بیشتری اختصاص دهند [۱۵]. دانشگاه‌های پژوهشی باید ضمن حفظ تولید و انتشار دانش، به انتظارات ذینفعان پاسخ دهند. این امر برای دستیابی به استقلال نسبی و همچنین برای جامعه و نسل‌های آینده دانشجویان حیاتی است [۱۷]. در ایران، مداخلات دولت در جذب اعضای هیئت علمی به دلیل ساختار دیوان‌سالاری و وابستگی به بودجه عمومی، استقلال دانشگاه‌ها را تضعیف کرده است. بیش از ۸۰ درصد بودجه دانشگاه‌های دولتی از دولت تأمین می‌شود، که به رؤسای دانشگاه‌ها نقش مدیران هزینه می‌دهد. در مقابل، دانشگاه‌های غیردولتی مانند دانشگاه

بیشتری به این دانشگاه‌ها وارد کرده و مانع اجرای مؤثر قوانین مربوط به استقلال می‌شود. بنابراین، بهبود وضعیت استقلال دانشگاه‌ها نیازمند تمرکززدایی و واگذاری اختیارات به این نهادها است [۱۱، ۱۸]. در بسیاری از کشورهای اروپایی، با وجود تنوع چارچوب‌های قانونی ملی، دانشگاه‌ها آزادی بیشتری از دولت دریافت می‌کنند و این امر به مشارکت نمایندگان نهادهای عمومی و مؤسسات تحقیقاتی در مدیریت دانشگاه‌ها کمک می‌کند [۱۱، ۱۰]. با این حال، استقلال بیش از حد دانشگاه‌ها می‌تواند به سرمایه‌داری آکادمیک منجر شود، به گونه‌ای که دانشگاه‌ها بیشتر شبیه شرکت‌های خصوصی عمل کنند و به‌ویژه در دانشگاه‌های خصوصی به تولید علم با هدف جذب سرمایه بپردازند [۲، ۱۱]. بنابراین در اکثر سیستم‌ها، دولت‌ها هنوز درجانی از کنترل را اعمال کرده اما دانشگاه‌ها در تصمیم‌گیری در مورد ساختار آکادمیک داخلی خود آزادند و می‌توانند تا حد زیادی استراتژی‌های خود را به شیوه‌ای منعطف پیش ببرند [۱۱، ۲۵].

استقلال مالی به عنوان یکی از ابعاد کلیدی استقلال دانشگاه‌ها در ایران، به‌ویژه در دانشگاه‌های دولتی با چالش‌های جدی مواجه است. این دانشگاه‌ها به دلیل کمبود بودجه و نیاز به حسابرسی‌های سالانه، آزادی عمل محدودی در تعیین شهریه‌ها و اتخاذ تصمیمات مالی دارند. این محدودیت‌ها موجب کاهش انگیزه مدیران برای کسب درآمد اختصاصی و تلاش برای تأمین منابع مالی پایدار می‌شود. به علاوه، وابستگی به بودجه دولتی، دستیابی به اهداف استراتژیک دانشگاه‌ها را با دشواری‌های بیشتری همراه می‌کند. در مقابل، دانشگاه‌های غیردولتی، مانند دانشگاه آزاد و پیام نور، استقلال بیشتری در مدیریت مالی دارند و وابستگی کمتری به منابع مالی دولتی نشان می‌دهند. این دانشگاه‌ها قادرند با اتخاذ استراتژی‌های مالی انعطاف‌پذیرتر، به نیازهای مالی و آموزشی خود پاسخ دهند و به این ترتیب به استقلال بیشتری در فعالیت‌های علمی و پژوهشی خود دست یابند [۱۰، ۱۱]. مدل‌های مالی موفق در دانشگاه‌های نسل سوم و چهارم در دنیا نشان می‌دهد که مؤسسات آموزش عالی می‌توانند با حفظ مازاد بودجه و دریافت وام از سازمان‌های مختلف، درآمدزایی کنند. دانشگاه‌ها برای ارتقاء به نسل چهارم نیازمند استقلال مالی هستند و می‌توانند از طریق جذب منابع بین‌المللی،

شهریه دانشجویی و تعامل با بازار کار و صنعت، منابع مالی خود را گسترش دهند. استقلال مالی انگیزه‌ای برای مدیران ایجاد می‌کند تا فعالانه به جذب سرمایه بپردازند و رهبران دانشگاهی از موقعیت و اعتبار خود برای جذب سرمایه شرکای خارجی استفاده می‌کنند [۳۲، ۳۵].

چالش‌های استقلال تحصیلی در دانشگاه‌های ایران به‌ویژه در ابعاد مختلف برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و جذب دانشجو نمود پیدا می‌کند. تحولات سیاسی و نگرش‌های برخی مسئولین، بر آزادی دانشگاه‌ها در طراحی و اجرای برنامه‌های درسی تأثیر گذاشته و موجب محدودیت‌هایی در کیفیت آموزش و پژوهش می‌شود. به عنوان مثال، محدودیت‌ها در انتخاب زبان آموزشی و محتوای درسی، مانع از رقابت مؤثر دانشگاه‌ها در سطح جهانی می‌گردد. همچنین، نحوه جذب دانشجو تحت تأثیر این چالش‌ها قرار دارد و این موارد همگی نشان‌دهنده نیاز به تقویت ابعاد استقلال تحصیلی برای بهبود وضعیت دانشگاه‌ها است [۱۱، ۱۲]. Findıklı و Olorunsola در مطالعات خود در مورد ارتباط استقلال تحصیلی به این نتایج رسیدند که در درجات مختلف، همه دولت‌ها تمایل دارند دانشگاه‌ها را بعنوان نهادی از حوزه بوروکراسی خود داشته و به عنوان ابزاری برای پیشبرد برنامه‌های سیاسی خود استفاده کنند. پس با این نگرش دولت‌ها تنها، سطح مشخصی از خودمختاری را به دانشگاه‌ها آنها می‌دهند. آنها همچنین بیان می‌کنند که انتصابات سیاسی در تصمیم‌گیری‌های دانشکده‌ها تأثیر دارد و دولت مرکزی برای انتصاب رئیس، فردی را که منافع آنها را در نظر می‌گیرد بر می‌گزینند. این موضوع سبب می‌شود که دانشگاه‌ها در مقابله با فشارها یا مداخلات خارجی و تصمیم‌گیری که مشخصه یک موسسه مستقل است ناتوان باشند و همه این تداخل‌ها مانعی برای عملکرد صحیح این دانشگاه‌هاست [۱۲، ۳۶].

استقلال نیروی انسانی یکی از ابعاد کلیدی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ایران است که به آنها اجازه می‌دهد در جذب و استخدام اعضای هیئت علمی و کارکنان تصمیم‌گیری مستقل داشته باشند. با این حال، دخالت دولت‌ها و وابستگی شرایط استخدامی به وضعیت سیاسی، استقلال این بُد را تحت تأثیر قرار داده است. در حالی که بسیاری از کشورها دانشگاه‌ها را در جذب اعضای هیئت علمی آزاد می‌دانند، برای تعیین حقوق و مزایا همچنان با

نتیجه گیری

نتایج کاربردی این مطالعه نشان می‌دهد که ابعاد استقلال دانشگاه‌ها به شدت تحت تأثیر مداخلات دولتی قرار دارد، به‌ویژه در مؤسسات تازه تأسیس که وابستگی بیشتری به بودجه دولت دارند. دانشگاه‌های غیردولتی، مانند آزاد و پیام نور، استقلال بیشتری در امور مالی دارند، اما همچنان با محدودیت‌هایی در حوزه‌های مدیریتی و تحصیلی مواجه‌اند. برای تحقق استقلال دانشگاهی، پیشنهاد می‌شود که: (۱) دولت نگرش خود را نسبت به دانشگاه‌ها تغییر دهد؛ (۲) روسای دانشگاه‌ها به جذب سرمایه مستقل تشویق شوند؛ (۳) دانشگاه‌ها بتوانند تعداد دانشجویان و محتوای علمی را بر اساس نیازهای منطقه‌ای تعیین کنند؛ و (۴) اصلاحاتی در ساختارهای اداری و استخدای انجام گیرد. با کاهش نظارت‌های غیرضروری، دانشگاه‌ها می‌توانند به‌طور مؤثرتری به نیازهای جامعه و صنعت پاسخ دهند و در زمینه‌های پژوهش و کارآفرینی پیشرفت کنند.

تضاد منافع

نویسندگان این مقاله هیچ تضاد منافی را گزارش نمی‌کنند.

سپاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از پژوهش مصوب کمیته تحقیقات دانشجویی و کمیته اخلاق پزشکی دانشگاه علوم پزشکی همدان مورخ ۱۴۰۱/۱۱/۰۸ و به کد اخلاق شماره IR.UMSHA.1401.918 می‌باشد. نویسندگان این پژوهش از معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی همدان تشکر می‌کنند.

محدودیت‌هایی مواجه‌اند. تقویت استقلال نیروی انسانی می‌تواند به بهبود کیفیت آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها کمک کند [۱۰، ۱۱]. اگر سیاست‌های مدیریت منابع انسانی در دانشگاه‌ها به اندازه کافی قوی نباشند، نمی‌توانند دانشگاهیان را برای تحقیق تشویق کنند. دانشگاه‌های پژوهشی باید استراتژی بلندمدت مدیریت منابع انسانی را دنبال کنند و بسته‌های پاداش قوی برای تحقیقات ارائه دهند و شاخص‌های مشخصی برای ارزیابی عملکرد پژوهشی اساتید به کار گیرند. همچنین، دولت باید بودجه بیشتری برای استقلال نیروی انسانی اختصاص دهد تا دانشگاه‌ها بتوانند سیاست‌های مدیریت منابع انسانی خود را با هدف حمایت از تحقیقات اجرا کنند. علاوه بر حقوق و دستمزد، برآورده شدن نیازهای اساسی نیروی انسانی مهم است، زیرا دانشگاهیان ممکن است به مسائل غیرمالی توجه کنند و به‌طور آزادانه به کنجکاوی پژوهشی و رشد فکری بپردازند. استقلال و آزادی نیروی انسانی همچنین می‌تواند فرصتی برای تعامل دانشگاهیان با جامعه گسترده‌تر برای ارضای مسئولیت مدنی آن‌ها فراهم کند [۱۵]. مقاله مروری حاضر به ابعاد استقلال در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی در ایران و جهان پرداخته و به تنوع دیدگاه‌ها توجه کرده است. با این حال، محدودیت‌هایی وجود دارد، از جمله عدم بررسی کامل فرصت‌ها و تجربیات مثبت در استقلال دانشگاه‌ها و تمرکز بر وضعیت کنونی که تحلیل‌های تاریخی را محدود می‌کند. همچنین، نیاز به تحقیقات بیشتر برای تعمیق درک ابعاد مختلف استقلال دانشگاه‌ها، به‌ویژه در زمینه‌های مالی و منابع انسانی، احساس می‌شود.

References

1. Al-Zoubi Z, Qablan A, Issa HB, Bataineh O, Al Kaabi AM. The degree of implementation of total quality management in universities and its relationship to the level of community service from the perspectives of faculty members. Sustainability. 2023 Jan 29;15(3):2404. doi.org/10.3390/su15032404
2. Rubens A, Spigarelli F, Cavicchi A, Rinaldi C. Universities' third mission and the entrepreneurial university and the challenges they bring to higher education institutions. Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy. 2017;11(03):354-72. doi.org/10.1108/JEC-01-2017-0006
3. Sadeghi A, Pihie ZAL. Transformational leadership and its predictive effects on leadership effectiveness. Int J Bus Soc Sci. 2012;3(7):186-197.
4. Sadeghi A, Pihie ZAL. The role of transformational leadership style in enhancing lecturers' job satisfaction. International Journal of Business and Social Science. 2013;4(8):264-71.

5. Sadeghi A, Zaidatol A, Habibah E, Foo S. Demographic analysis on academic staff's job satisfaction in Malaysian Research Universities. *Pertanika Journal of Social Science and Humanities*. 2012;20(SUPPL.):1-20.
6. Khalili, E., Khorsandi Taskoh, A., Ghiasi Nodooshan, S., Arasteh, H. Sociological problems of university autonomy in Iran; a qualitative study. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 2023; 25(3): 73-97.
7. Cotelnic A, Niculita A, Todos P, Turcan R, Bugaian L, Pojar D. Looking for (re)defining university autonomy. *USV Ann Econ Public Adm*. 2015;15(1(21)):74-90.
8. Lin W, Yang R. Centralising, decentralizing, and decentralizing: a case study of the university-government relationship in Taiwan. *Journal of Higher Education Policy and Management*. 2021;43(1):67-90. doi.org/10.1080/1360080X.2020.1724599
9. Bennetot Pruvot E, Estermann T, Popkhadze N. University autonomy in Europe IV: The scorecard. Brussels: European University Association; 2023. 20-53.
10. Estermann T, Nokkala T, Steinel M. University autonomy in Europe II: The scorecard. Brussels: European University Association; 2011. 20-53.
11. Demirel E. Autonomy versus standardization for university academic programs. In: *Theory and Research in Social and Administrative Sciences*. 2020. Iksad Publishing House; 102-108. ISBN: 978-625-7279-82-6.
12. Fındıklı B. A republic of scholars or scholars of the republic? Reflections on the predicaments of academic freedom and university autonomy in Turkey. *Higher Education Quarterly*. 2022 ;76(3):537-47. doi.org/10.1111/hequ.12287
13. Ben-David J. *Centers of learning: Britain, France, Germany, United States*. 1st ed. New York: Routledge; 2017. 240. doi.org/10.4324/9781315081625.
14. Steinmetz G. Scientific autonomy, academic freedom, and social research in the United States. *Critical Historical Studies*. 2018;5(2):281-309. doi.org/10.1086/699925
15. Nguyen T. Building human resources management capacity for university research: The case at four leading Vietnamese universities. *Higher Education*. 2016;71(2):231-51. doi.org/10.1007/s10734-015-9898-2
16. Geiger RL. *Research & relevant knowledge: American research universities since World War II*. 1st ed. New York: Routledge; 2004. 447 doi.org/10.4324/9781315128481.
17. Eastman JA, Jones GA, Bégin-Cauouette O, Li SX, Noumi C, Trottier C. Provincial oversight and university autonomy in Canada: Findings of a comparative study of Canadian university governance. *Canadian Journal of Higher Education/ Revue canadienne d'enseignement supérieur*. 2018;48(3):65-81. doi.org/10.7202/1057129ar
18. Jalali, Mohammad, Ghanbari. Explaining the desirable criteria of academic independence and its effects on Iran's higher education from a legal perspective. *Management and planning in educational systems*. 2020;13(1):263-82. doi.org/10.29252/mpes.13.1.263
19. López REC. Universities as a fundamental component of innovation systems. *European Public & Social Innovation Review*. 2020;5(1):1-9. doi.org/10.31637/epsir.20-1.1
20. Michavila F, Martinez JM. The excellence of universities versus autonomy, funding, and accountability. *European Review*. 2018;26(S1):S48-S56. doi.org/10.1017/S1062798717000539
21. Choi S. Identifying indicators of university autonomy according to stakeholders' interests. *Tertiary education and management*. 2019;25(1):17-29. doi.org/10.1007/s11233-018-09011-y
22. Pruvot EB, Estermann T. University autonomy in Europe III. The Scorecard. European University Association; 2017. 40-53.
23. Turcan RV, Juho A, Reilly JE. Advanced structural internationalization of Universities is unethical. *Organization*. 2021;28(6):1059-67. doi.org/10.1177/135050842097173
24. Ghoraishi M, Yamani Douzi Sorkhabi M, Zaker Salehi G, Mehran G. Structural pathology of the autonomous campus of Tehran governmental universities. *Journal of Management and Planning In Educational System*. 2018;11(1):31-58.
25. Merlușcă SI, Turek-Rahoveanu A. International trends of the university autonomy in Romanian higher education system - case study University

- of Agronomic Sciences and Veterinary Medicine of Bucharest, Romania. *Sci Pap Manag Econ Eng Agric Rural Dev*. 2021;21(3):563-570.
26. Aithal P, Aithal S. Autonomy for universities excellence—challenges and opportunities. *International Journal of Applied Engineering and Management Letters (IJAEML)*. 2019;3(2):36-50. doi.org/10.2139/ssrn.3476572
27. Khalili, Taskoh K., Arasteh, Ndushan G. Analyzing the historical critical discourse of the academic independence of Iran's higher education system. *Iranian Higher Education Journal*. 2017;9(4):29-55. doi.org/10.22059/jolr.2024.362434.666850
28. Samani, Z., Maleki Avarsin, S., Daneshvar Hariss, Z. Identification of components and indicators of the management model in the public universities of Iran (top universities). *Higher Education Letter*, 2022; 15(57): 87-107.
29. Uslu B. Organizational flexibility of Turkish universities: Evaluations in the institutional reports of European University Association. *Pegem Egitim ve Ogretim Dergisi= Pegem Journal of Education and Instruction*. 2017;7(2):231. doi.org/10.14527/pegegog.2017.009
30. Vorobyova O. Analysis of the autonomy of universities in Europe. *Innov Solut Mod Sci*. 2019;3(30):44-54. doi 10.26886/2414-634X.3(30)2019.4
31. Curaj A, Deca L, Pricopie R. *European Higher Education Area: challenges for a new decade*. 1st ed. Cham: Springer International Publishing; 2020. 596. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-56316-5>.
32. Kohtamäki V. Autonomy-driven segmentation for competition among Finnish universities: leaders' perceptions. *Studies in higher education*. 2022;47(1):67-79. doi.org/10.1080/03075079.2020.1730314
33. Leiklie I, Enders J, Lepori B. *Managing universities: policy and organizational change from a Western European comparative perspective*. 1st ed. Cham: Springer International Publishing; 2017. 330 doi.org/10.1007/978-3-319-53865-5.
34. Cruz-Castro L, Sanz-Menéndez L. Autonomy and authority in public research organizations: structure and funding factors. *Minerva*. 2018;56(2):135-60. doi: 10.1007/s11024-018-9349-1
35. Cheshme Yad, Pour R, Siadat. Compilation of the fourth generation university model for Iranian universities. *Quarterly journal of interdisciplinary studies in humanities*. 2021;13(4):31-57. doi.org/10.22035/isih.2021.375
36. Olorunsola EO. Erosion of Autonomy: The Pitfall of Educational Management in Nigeria Universities. *International Journal of Educational Administration and Policy Studies*. 2018;10(4):33-8. doi.org/10.5897/IJEAPS2017.0521.
37. ElNashar EA. Faculties of textiles education between challenges and renaissance in the 21st century for labor market mobilization. *Applied Researches in Technics, Technologies and Education Journal of the Faculty of Technics and Technologies, Trakia University, Bulgaria*. 2018:108-20. doi:10.15547/artte.2018.02.006.
38. Kupriyanova V, Bennetot Pruvot E, Estermann T. Autonomy, efficiency and effectiveness—opportunities for higher education: a pilot study. In: *European higher education area: challenges for a new decade*. Cham: Springer; 2020. 437-53. doi.org/10.1007/978-3-030-56316-5_27.
39. Khalili, E., Khorsandi, A., Ghiasi, S., Arasteh, H. R. Understanding Power Practice in University Autonomy in Higher Education System of Iran: A Critical Discourse Analysis. *Journal of Research in Educational Systems*, 2018; 12(43): 7-24. doi: 10.22034/jiera.2018.83761